

Yewande Omotoso

LA VEÏNA

DEL COSTAT

Traducció Àfrica Rubiés Mirabet

Editorial

LES
HORES

Yewande Omotoso

LA VEÏNA DEL COSTAT

Traducció Àfrica Rubiés Mirabet

Editorial LES HORES

Yewande Omotoso
LA VEÏNA DEL COSTAT

Traducció d'**Àfrica Rubiés Mirabet**

Editorial **LES**
HORES

Títol original: *The women next door*

Autor: Yewande Omotoso

Primera edició ebook: novembre 2020

Copyright © Yewande Omotoso 2016

First published as *The Woman Next Door* by Chatto & Windus, an imprint of Vintage. Vintage is part of the Penguin Random House group of companies

© de la traducció: Àfrica Rubiés Mirabet

© de l'edició: Editorial Les Hores S.L.

www.editorialleshores.com

hola@editorialleshores.com

Correcció: Maite Puig, Manuel Gómez Poyato i David Sempere

Maquetació: Dan Monells

Disseny de col·lecció i coberta: Natural www.designisnatural.com

© de les fotos de la coberta: iStockPhotos

ISBN: 978-84-122839-4-5

Les Hores forma part de l'Associació d'Editorials Independents

Tots els drets reservats.

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre mitjançant qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright.

LA VEÏNA DEL COSTAT

Per a l'Emily Doreen Verona Atherley i en
Percy Leroy Rice
Per a l'Ajjibabi Daramola Oladumoye i en
Gabriel Omotoso Falibuyan

La paret és allò que els separa, però també és
el seu mitjà de comunicació.
Simone Weil, *La pesantor i la gràcia*

U

L'HORTENSIA HAVIA AGAFAT el costum d'anar a caminar quan en Peter es va posar malalt. No al començament de la malaltia, sinó més endavant, quan el seu estat va empitjorar i estava enllitat. Va ser un dimecres. Se'n recordava perquè el dimecres era el dia que tenia lliure en Bassey, el cuiner, i a la nevera hi havia medallons de xai dins d'un tàper, que s'havien d'escalfar al forn de convecció abans de menjar-se'ls acompanyats de verdures d'arrel regades generosament amb oli d'oliva. Però no tenia gana. La casa se li feia petita, cosa que semblava impossible donat que era un habitatge de sis dormitoris, però tanmateix...

—Vaig a passejar! —havia cridat l'Hortensia des del peu de l'escala.

Segons les infermeres, no el podia deixar sol, però l'Hortensia desdenyava tant les infermeres com les seves opinions. Tampoc veia la necessitat de trucar a la porta per dir a en Peter que sortia; s'havia convençut a si mateixa que el sentit de l'oïda del seu marit, contràriament a la resta del cos deteriorat, estava intacte, i que era capaç de sentir-la, fins i tot enterrat sota una pila de mantes, travessant la porta tancada del que ella anomenava «la infermeria», baixant les escales i sortint per la porta principal que ella havia tancat rere seu. L'Hortensia va obrir la portella que donava a la vorera, va mirar amunt i avall per la Katterijn Avenue i va girar a la dreta, en direcció al Kopje.

El Kopje era un petit pujol aïllat enmig del que, d'altra banda, era un paisatge totalment pla. Era el lloc més obvi on anar, aquella primera vegada i cadascuna de les següents. Com que no era jove ni estava gaire en forma, resultava important per a ella (especialment per a la cama

fumuda) que el pendent fos gradual perquè no se li fes massa feixuc, però suficientment pronunciat per obtenir una sensació de triomf cada cop que arribava fins al cim. L'Hortensia era menuda i feia unes passes petites. Amb els anys, li costava més caminar, però quan era més jove, entre que era baixeta i que es movia amb nervi, generalment la confonien amb una nena, almenys de lluny. Els cabells, negres i arrissats, tallats arran del cap, tampoc contribuïen que semblés adulta. Tanmateix, si te la miraves de prop, no hi havia res d'infantil en els pòmuls aguts, en la cara fosca i seriosa i en els ulls marrons.

Quan arribava a dalt del Kopje, a l'Hortensia li agradava caminar a l'atzar entre les herbes i les botges. Duia les botes d'excursió, i li agradava sentir com les soles cruïen en el terra irregular. Però aquella primera vegada tot això havia estat una sorpresa. En general, l'Hortensia no acostumava a gaudir de la natura, però ara, tan vella i amb més de seixanta anys de matrimoni fracassat al seu darrere, aquest acontentament era precari: qualsevol cosa el podia alterar.

A l'esplanada del cim del Kopje hi havien plantat vinya, que ara creixia sense control, i alguns pins esparsos. Hi havia un caminet que travessava l'herbassar i que, tot i que semblava cuidat, a l'Hortensia li feia l'efecte que era un tros de terra oblidat. Tot just quan s'hi havia començat a interessar, de seguida es va fixar que els nens del barri no hi jugaven, i que els adults de Katterijn semblava que aplanessin el turó amb la mirada, com si no existís.

Poc temps després de començar a pujar al Kopje —per fugir d'un home moribund, per donar-li espai, perquè es morís més de pressa, per respirar aire fresc, no sabia ben bé per quina d'aquestes coses— una d'aquelles velles maniàtiques de l'Associació de Veïns va esmentar l'indret; de fet, el va fer aparèixer a l'ordre del dia. Les reunions de

l'Associació de Veïns de Katterijn solien fer molt de rebombori sobre coses quotidianes; els membres treien el suc dels detalls més innocus per tal de passar-se com a mínim una hora cadascun parlant de les diverses menudeses que havien viscut d'ençà de l'últim cop que s'havien reunit.

El Kopje també va suposar una sorpresa, ja que l'Hortensia havia arribat als vuitanta-cinc anys sense haver experimentat encara l'energia meditativa que proporciona una acció tan simple com caminar. Per què no ho havia descobert abans?, es retreia a si mateixa. Però ara que en Peter se n'havia anat gairebé del tot, tenia tot el sentit del món haver fet aquesta troballa i passar-se moltes hores caminant sense resistir-se a l'estat contemplatiu que li provocava, a l'evocació del passat, a l'exploració. L'Hortensia havia adquirit una gran habilitat per esquivar precisament tot això. Al llarg de la seva vida, havia ocupat el temps amb la feina i, a canvi, la seva empresa, House of Braithwaite, li havia fet guanyar molts diners i, en determinats cercles exclusius (especialment a Dinamarca), s'havia fet cèlebre entre els dissenyadors d'interiors i els estudiants de disseny tèxtil amb posat de cultureta modern.

Abans del Kopje, els records eren com boles de foc instal·lades al centre del lòbul de cada orella. El seu metge de Nigèria li havia dit que era tan sols una cefalea, però no es tractava d'això, sinó d'un cas simple de ressentiment, i l'Hortensia va descobrir que si procurava no fixar-se en allò que li feia venir certs records, no era feliç però tampoc patia tant. I al cap de molts anys, quan va descobrir el poder que li proporcionava caminar, va esbrinar que si recordava les coses mentre estava fent aquesta activitat, la situació era molt més suportable. Podria ser perquè, mentre pensava cap enrere, vers el passat, simultàniament es desplaçava també cap endavant en un espai ampli,

obert, sense restriccions? La veritat era que caminar no feia que els records fossin més dolços, sinó més aviat plens de ràbia. Per sort, com que al Kopje no hi havia ningú, l'Hortensia es podia permetre cridar sense que la molestés cap altre ésser viu, tret d'alguns esquirols i, segons semblava per les muntanyetes de sorra, un niu de formigues.

Katterijn era un enclavament que consistia en unes quaranta cases dins l'àrea suburbana de Constantia, a Ciutat del Cap. Els propietaris no vivien tots allà mateix, sinó que molts eren europeus que llogaven la seva propietat i presumien de casa de vacances a l'Àfrica quan es reunien per sopar. Originalment, la finca era una explotació vitivinícola. Quan l'Hortensia i en Peter s'havien mudat a Sud-àfrica, l'agència immobiliària els havia explicat amb pèls i senyals la magnífica història de Katterijn, que es remuntava a finals del segle XVII. Un holandès que es deia Van der Biljt (l'Hortensia trobava que era un nom impossible de pronunciar) havia visitat el Cap com a convidat de la Companyia Holandesa de les Índies Orientals. Dins la Companyia, la corrupció estava a l'ordre del dia, i Van der Biljt va formar part a contracor d'un equip de persones que van enviar els directors per controlar tant desordre. Aquell terreny va ser el regal que li van fer per endolcir-li el tracte i per animar-lo perquè s'hi instal·lés un cop acompanyat la missió, si així ho desitjava. Això és el que va fer, i va acabar fent ús de la terra per produir vi, a més de fruites i verdures. Es deia que Katterijn era el nom de la seva amant, una concubina esclava, tot i que segons altres opinions (més interessades a forjar una història del veïnat menys escandalosa) insistien que la Katterijn era la seva filla. Però què passava amb els esclaus?, havia preguntat aleshores l'Hortensia, perquè en

aquella època ja tenia la tendència a provocar que la gent se sentís incòmoda. La dona de l'agència no sabia res dels esclaus de Katterijn, així que es va posar a parlar de la meravellosa vista de la muntanya de la Taula.

Era l'any 1994. Sud-àfrica va celebrar eleccions i va córrer la sang. Els Estats Units van ser el país amfitrió de la Copa del Món, i Nigèria va guanyar Bulgària per 3 a 0. En Peter, que ja estava malalt, ja no s'entusiasmava per res, tret del futbol. I mentre els jugadors colaven la pilota entre els pals de la porteria, el president de Nigèria, elegit democràticament, va ser detingut. L'any anterior ja s'havien anul·lat unes eleccions perfectament legals. L'Hortensia i en Peter van decidir llavors anar-se'n de Nigèria. Després del clima constantment càlid, no tenien gaires ganes de tornar al fred d'Anglaterra, així que Sud-àfrica, amb una nova democràcia, uns estius llargs i uns serveis mèdics de primera, era una garantia que, a mesura que la malaltia d'en Peter anés progressant, tindria les millors condicions de vida possibles. Quan es van instal·lar a la seva nova llar, l'Hortensia es va adonar que era l'única persona negra que vivia a Katterijn en qualitat de propietària. Li feien fàstic l'entorn i l'alta burgesia blanca que hi vivia, constantment protegida, i en els moments més foscos de la seva vida privada, també sentia fàstic envers ella mateixa.

Malgrat la seva bellesa, Katterijn va resultar ser un lloc lleig i, per acabar-ho d'adobar, l'Hortensia va ser incapaç d'esbrinar-ne el perquè. Com que no li agradaven les incerteses, va preferir no fixar-se en les coses boniques; d'aquesta manera, s'estalviava haver-se de plantejar l'enigma de per què una cosa aparentment atractiva era capaç de provocar-li tant de fàstic. Les cases eren blanques i verdes, amb amplis espais enjardinats on hi havia plantats arbustos, flors i gespa, tot plegat un lloc d'aspecte silvestre però perfectament polit. Els jardins semblaven haver brotat

espontàniament tal com eren, exceptuant el fet que no havia estat així, sinó que semblava més aviat que formessin part d'un quadre, amb branques que creixien, es recargolaven i s'inclinaven d'una manera predeterminada. Senzillament, els katterijnencs havien arribat a dominar un passatemp popular que consisteix a fer passar una cosa pel que no és. Però quan l'Hortensia va arribar a aquesta conclusió, ja estava massa cansada per tornar a canviar de residència. I a més, es preguntava si, tal vegada, aquest indret no era precisament fet a la seva mida.

L'Associació de Katterijn es reunia un cop al mes. Tal com l'Hortensia ho tenia entès, l'havia creat una tal Marion Agostino, que, casualment, també era veïna seva, una dona desagradable que a l'Hortensia no li queia gens bé. És clar que, en general, a l'Hortensia no li queia bé la majoria de gent. Va descobrir l'existència d'aquestes reunions de manera accidental, poc després d'arribar a Katterijn. No li havien explicat que, com a propietària, tenia tot el dret a perdre el temps amb els altres membres de l'Associació; d'alguna manera, la informació no li va arribar. En aquella època, l'Hortensia va arribar a pensar que aquesta omissió no era producte de cap oblit, sinó un acte deliberat, i era summament fàcil deduir que aquest greuge es basava en el color de la pell. Armada amb aquesta informació, l'Hortensia va fer el petit recorregut fins a la casa de la Marion i va prémer el timbre de l'interfon.

—Soc l'Hortensia James, la veïna d'aquí al costat.

L'absència de detalls de benvinguda per part de la seva veïna o de la resta de residents del barri no l'havia ofès; no havien vingut a Katterijn per fer amics, una cosa de la qual tant ella com en Peter havien prescindit durant gran part de la seva vida.

—Un moment, que aviso la senyora —va fer una veu

incorpòria.

L'Hortensia va arrambar el colze a la paret.

—Digui? —Aquesta devia ser la Marion.

—Soc l'Hortensia, la veïna del costat.

—Sí?

Va ser en aquell moment que l'Hortensia va comprendre que no la convidarien a entrar. Aquell menyspreu la va amoïnar una mica, però ho va deixar córrer perquè no era important.

—Vindré a les reunions. —No havia de sonar com si estigués demanant permís.— Les reunions de l'Associació.

—Vaja, no sabia que vostès fossin propietaris.

L'Hortensia encara escoltava l'altaveu del porter automàtic com si fos una captaire.

—Doncs sí, ho som.

—Ah, vaja, devia estar confosa. I... —l'Hortensia va arribar a sentir pràcticament com la Marion feia marxa enrere— aquell senyor és el seu marit? —Més que una pregunta, semblava que la renyés.

—Qui, en Peter? Sí. —Això tampoc va sorprendre l'Hortensia. S'havia enamorat d'un home blanc al Londres dels anys cinquanta. En moltes ocasions els havien demanat que confirmessin el seu festeig, que aportessin alguna prova que tenien una relació, que justificuessin el seu amor. Al cap d'un any d'estar junts ja ho tenien per la mà.— Sí, en Peter és el meu marit.

—Ja ho veig.

Enmig de la pausa de silenci, l'Hortensia va suposar que la Marion estava pensant, planificant amb cautela el moviment següent, preparant un altre assalt, però en lloc d'això va sentir un sospir, i va anar de poc que l'Hortensia no es perdés les explicacions sobre la reunió següent. La Marion fins i tot li va donar pistes sobre la manera de vestir, com si li fes un regal de comiat.

—A les reunions anem força arreglats, senyora James. Seguim unes normes de decòrum rigoroses. —Com si es pensés que la dignitat fos quelcom que l'Hortensia encara no hagués après.

Les reunions semblaven haver estat creades amb l'objectiu de vigilar el veïnat: controlar «certs elements», segons havia explicat a l'Hortensia la bibliotecària local. Quina bajanada, va pensar, una reflexió que aviat va quedar justificada després d'haver assistit a unes quantes sessions. Les reunions eren la mostra d'una transcendència inexistent. Hi havia unes dones velles amb les seves perruques, les seves ungles pintades, el pintallavis que s'escorria avall pels llavis arrugats, unes dones blanques riques, velles i espantades que feien veure que tenien alguna importància en l'ordre natural de les coses. L'Hortensia hi anava perquè eren divertides, fent petar la xerrada amb vehemència sobre qüestions totalment irrellevants. Li agradava pensar que se n'estava fotent, però la veritat era que això l'ajudava a passar l'estona i a distreure's d'allò que hi havia més enllà de la reunió.

Tanmateix, hi havia vegades que les reunions passaven de ser divertides a ser ofensives: en una ocasió, una parella de negres va venir a viure a Katterijn i va llogar un dúplex, no a l'avinguda principal sinó en un dels carrers secundaris. Tenien dues criatures. Un veí, un home vell amb tan sols una dent que tenia cara de mala llet, es va queixar que els nens li remenaven la bústia, i la qüestió va sortir a l'Associació. Segons ell, els nens havien carregat contra la bústia i ho havien regirat tot. Com ho sabia?, que ho havia vist personalment? No, però quan baixava l'esglaó de la veranda, l'*stoep*, per anar a recollir el correu, en sentia l'olor, coneixia perfectament l'olor que feien els nens morenos. Hi havia alguna manera de posar fi a les

molèsties?, va implorar. L'Hortensia va deixar anar un parell de renecs i se'n va anar de la reunió. I com si el cel hagués sentit la súplica d'aquell home, les seves tribulacions es van resoldre, perquè al cap de poc es va morir.

Tanmateix, l'Hortensia sempre acabava tornant a les reunions. Per riure-se'n, per fer-los veure que eren uns hipòcrites, per fer alguna cosa.

L'Hortensia es va mirar el rellotge. Habitualment, hi assistien més o menys unes deu persones, deu dels aproximadament trenta propietaris. Aquest vespre n'hi havia dotze i totes eren dones, totes de més de seixanta anys i totes blanques. Això era Katterijn. Les reunions eren en general avorrides, però aquesta vegada semblava que estigués a punt de passar una cosa important. «Crucial», era la paraula que havia emprat la seva veïna Marion.

—Bona nit —l'Hortensia va saludar secament la llunàtica bibliotecària de qui en aquell moment no recordava el nom.

—Hortensia, que bé que hakis vingut. Avui és crucial.

Era com si aquesta paraula l'hagués posat en circulació la Marion en alguna mena de comunicat. Certament, hi havia un ambient d'excitació. Com sempre, l'Hortensia es va asseure en una cadira prop de la porta. Ho feia expressament per recordar a qualsevol que es dignés fixar-se en ella que si li donava la gana fotria el camp tranquil·lament. Bé, tots els assistents eren lliures d'anar-se'n, però per a l'Hortensia era especialment important que la resta sabés que ella seria la primera a fer-ho.

—Bona nit, senyores! —Semblava com si la Marion Agostino es tragués les paraules directament del nas. El seu somriure lluïa un vermell massa vermell per a una pell tan blanca, va pensar l'Hortensia, expressant el seu desgrat gestualment i confiant que la resta de gent se n'adonés.—

La reunió d'avui és especialment crucial.

Un estremiment va recórrer l'estança, embolcallat en una barreja de fragàncies de Yardley, d'Anaïs Anaïs i de pólvores de talc. De vegades, l'Hortensia tenia l'esperança que aquelles dones fingien com ella, que venien pels mateixos motius, encara que fos en secret. Que no venien per discutir sobre les reixes que sempre quedaven obertes, les piles de totxos que havien deixat els obrers, les tanques que s'havien de podar o aquells tres pressupostos que s'havien de comparar. Que venien per la promesa d'alguna cosa que fos feliçment avorrida, que no representés cap amenaça i que els permetés passar el temps, acostar-se a la mort, arribar al final. Després de viure durant tants anys — massa anys— l'Hortensia volia morir. No tenia cap intenció de llevar-se la vida, però almenys li quedaven aquelles reunions de l'Associació de Veïns de Katterijn que, lentament, anaven tocant les hores que faltaven.

—Comencem?

L'Hortensia es va fixar que la Marion allargava el coll rabassut i entrellaçava els dits per damunt d'una carpeta de paper kraft amb un rètol en què, de manera oficiosa, posava (amb una elaborada cal·ligrafia feta amb plantilla) «Dossier Reunions AV Katterijn». El fet que es tractés de la mateixa carpeta atrotinada que s'havia fet servir durant tots i cadascun dels vint anys en què l'Hortensia havia estat matant l'aranya en aquelles reunions demostrava fins a quin punt era inútil tot plegat.

—Sí, tenim una qüestió inajornable, però primer de tot m'agradaria tractar dels punts que van quedar pendents en l'última reunió...

Com sempre, la Marion no feia més que donar voltes i més voltes al problema. Marion el Voltor. L'Hortensia va passejar la mirada al voltant de la taula. Estaven criticant un dels gronxadors del parc que hi havia just al costat de la

carretera principal que anava fins al centre de la ciutat. Hi havia un grup de rodamons que n'havien pres possessió, i s'hi veia roba estesa aprofitant les barres del gronxador. També s'hi sentien pudors. Algú va decidir que el missatge havia d'arribar a oïda de l'Ajuntament. També hi havia un grup d'arbres que tapava la vista de la muntanya de la Taula a un veí, però resultava que els havia plantat l'àvia de no sé qui, i etcètera.

—Molt bé, doncs som-hi.

La Marion es preparava per a la gran escomesa. Portava el cabell tenyit d'un color esvaït per tal d'amagar el fet que ja duia més de vuitanta anys a sobre. En una reunió, l'Hortensia va sentir la Marion referint-se a si mateixa com si tingués seixanta anys i escaig, i aleshores li va faltar poc per ennuegar-se amb el roibos tebi que estava prenent.

—... I finalment, senyores, anem al punt més important del dia. No estic segura de si en teniu coneixement. De fet, l'única raó per la qual jo me n'he assabentat és perquè la meva neta més gran, ja sabeu, la que està estudiant Dret... Doncs la qüestió és que han publicat un avís de reclamació de terres a Katterijn. L'avís ha aparegut a la *Government Gazette*, i l'ha publicat... la Comissió de Reclamació de Terres.

—Què és això? —va preguntar la Sarah Clarke.

La Sarah era l'altra persona de l'Associació capaç d'interrompre la xerrameca constant de les reunions. Era la xafardera del barri, però ara es trobava en la situació poc habitual d'haver de preguntar, ja que hi havia poques coses que s'escapessin al radar de la Sarah Clarke.

—És la... comissió... que tracta de reclamacions de terres i coses així.

L'Hortensia va fer un posat de desdeny. No és que li interessés gaire el tema, però naturalment sabia qui era la Comissió de Reclamacions i què feia, així que els va

explicar que es va constituir als anys noranta per restituir la terra als desnonats per l'apartheid. La Marion li va clavar una mirada assassina mentre remenava en la carpeta dels nassos.

Aleshores en va treure un mapa de Katterijn que va desplegar al centre de la taula, mirant-se el paper amb una veneració que l'Hortensia no li havia vist mai.

—La Comissió de Reclamació de Terres, Sarah, té el nom que té per alguna raó. I ara —es va incorporar per tal d'assenyalar les parcel·les de terreny— un grup de... — Aleshores es va posar a remenar una pila de papers, amb un gest que era més una demostració de la pròpia importància que no pas una recerca real d'informació.— Són tres famílies... Bé, de fet és una família nombrosa extensa, els Samsodien.

La Marion va regirar encara més papers, fins que l'Hortensia va haver d'admetre que sí, que probablement buscava una informació concreta i que, de fet, aquella dona semblava nerviosa.

—Què reclamen, Marion?

—Un moment, Hortensia, un segon.

Finalment va trobar el que buscava.

—El procés de reclamació s'ha reobert precisament aquest mes, així que... Vull dir que el procés havia finalitzat el 1998 però després, per diversos motius, el dia 1 de juliol...

—I per què va finalitzar? —va preguntar una dona que l'Hortensia no recordava com es deia.

—Mira, Dolores, es va tancar perquè... —Va tornar a regirar papers.— Aquí no ho posa, però...

—La Comissió només va obrir el període de reclamacions del 94 al 98, que va ser el període de marge.

L'Hortensia s'ho estava passant de conya. No era gaire propi de la Marion presentar-li tantes oportunitats per-

guanyar punts, però volia aprofitar aquesta generositat per part seva per obtenir-ne el màxim nombre possible. La rivalitat entre ambdues era prou notòria perquè la resta de dones de l'Associació callessin per tal de gaudir de l'espectacle. Era conegut que l'Hortensia i la Marion compartien tanca divisòria i odi mutus, i que es dedicaven a esporgar ambdues coses amb una vehemència impròpia per a la seva edat.

La Marion semblava aclaparada. Per descomptat, estava acostumada a barallar-se amb l'Hortensia, tant a la cua del Woolworths com a l'oficina de correus, però per a la Marion aquelles reunions de l'Associació eren com un terreny sagrat i inviolable, i cada vegada que l'Hortensia qüestionava la seva autoritat, la Marion quedava en estat de xoc.

—Aquesta comissió —va continuar l'Hortensia ignorant els ulls furiosos de la Marion— va sorgir com a resultat de la Llei de restitució dels drets sobre la terra que va aprovar el nou govern. —A l'Hortensia l'encantava fer servir aquests mots: *nou* i *govern*, conscient de l'efecte que provocaven en la resta de dones.

—D'acord, d'acord, Hortensia. Sisplau, tornem al tema principal pel qual ens hem reunit. Les lliçons d'història poden continuar després que s'acabi la reunió. Gràcies. Els Samsodien reclamen terrenys, bàsicament el Vinyet. M'estranya que els Von Struiker no hagin arribat, els trucaré per dir-los que vinguin a la propera reunió. Encara que es tracti del seu propi terreny, aquest tema també ens afecta una mica a tots plegats. Per no parlar de com pot influir això en els preus de les propietats.

L'Hortensia odiava els Von Struiker, uns xovinistes de primer ordre; eren propietaris de la finca del Vinyet de Katterijn, feien un vi blanc de producció limitada i de tant en tant un de negre. L'Hortensia trobava que eren

imbevibles, però no pel gust que tenien; encara que fossin els millors del món, els hauria trobat inacceptables: només de pensar a beure alguna cosa feta per la Ludmilla i en Jan von Struiker li venien basques.

—Em fan venir basques —va comentar l'Hortensia a en Peter amb agror una vegada que van anar a sopar a casa de la Sarah Clarke, on la Ludmilla havia esmentat casualment la data en què ella i en Jannie havien arribat a Ciutat del Cap per iniciar la seva «petita empresa»—. Va trigar tot un minut a adonar-se del fet que venir a viure a Sud-àfrica als anys seixanta no era gaire correcte.

La Ludmilla pronunciava les ves baixes com si fossin efes, i semblava una nina russa gegant. En una ocasió, quan l'Hortensia encara es dignava a convidar-los a casa seva, va presentar-li les galtes perquè la Ludmilla li fes un petó i aleshores va captar-ne una bafarada de respiració pudenta. Per a l'Hortensia, tots aquests detalls constituïen una col·lecció de motius que considerava incriminatoris.

—Aquesta reclamació data dels anys seixanta, quan els Von Struiker van comprar el terreny. N'he fet fotocòpies per a tots els que heu vingut, i podeu consultar-ne els detalls per comentar-los a la propera reunió. Serà un procés llarg.

—Què vols dir? —l'Hortensia tenia ganes de discutir.

—Doncs que ho impugnarem, evidentment. Per part meva, jo no hi estic d'acord, i dubto que la Ludmilla i en Jan pensin diferent. Si se'ls pressiona, estic segura que aquesta gent tindrà difícil justificar aquestes reclamacions. Per mi que només busquen diners fàcils.

—Quan dius «aquesta gent» et refereixes concretament a persones negres, suposo...

—Doncs suposes malament, i m'agradaria...

—Marion, avui no estic d'humor per al teu xovinisme.- Recordo perfectament que et vaig demanar que et

reservessis les converses racistes per a les sobretaules a casa teva.

—Perdona, però...

—Senyores, sisplau. Procurem acabar la reunió com cal. Marion, suposo que per avui ja podem plegar, oi? —La Sarah tenia també la seva utilitat. Tot i la seva estupidesa, era un parapet perfecte.— Continuem a la propera reunió? Hem d'escriure alguna resposta formal a la Comissió? Potser convindria que parlessis primer amb la Ludmilla i que després ens ho comentessis.

—Doncs sí, però de fet... —la Marion ja somreia. Que de pressa que s'ha recuperat, va pensar l'Hortensia amb amargor—. Hi ha una altra cosa, que té a veure concretament amb la propietat dels James.

L'Hortensia va aixecar les antenes.

—Es tracta d'un cas especial. Bé, no és exactament un «cas» pròpiament dit, sinó més aviat una petició.

La Marion estava gaudint enormement i, tot i l'aire distret que havia mostrat tan sols feia uns moments, ara semblava que se sabés de memòria tots els detalls d'aquell «cas especial»; paraula per paraula, amb pauses incloses, com si l'hagués escrit ella mateixa.

—He rebut una carta d'una dona, una tal Beulah Gierdien. Tenia una àvia que es deia Annamarie i que va néixer el 1919, justament aquí —va dir la Marion, mentre unes quantes miraven al voltant de la sala de reunions com si d'alguna manera esperessin trobar una placenta penjada del respall d'una cadira o estesa damunt de la catifa, que era espessa i d'un intens color blau—. La mare de l'Annamarie va ser una de les esclaves de la finca de Katterijn, on el número 10 era la casa principal —aquí la Marion es va mirar fixament l'Hortensia—. Segons el que diu aquí, al número 12, que ara correspon a la meva propietat, hi havia els allotjaments dels esclaus, però

resulta que... Perdoneu, això és una mica... Vull dir que em sembla que s'han equivocat en aquest punt. Vull impugnar-ho això, però tot i així... On era...? Ah, sí, la veritat és que crec que aquesta petició és bastant forçada, una mica estranya. —Es notava que la Marion s'ho estava passant molt bé.— No hi ha diners pel mig, Hortensia, així que pots estar tranquil·la.

—Parla clar, Marion, que aviat he de tornar a casa.

—És que precisament aquesta tal Beulah Gierdien està interessada en aquesta casa o, almenys, en un dels arbres que hi ha a la finca. S'hi refereix com a «Argentat».

—Deu ser l'arbre argentat. Sí, en tinc un d'aquests. Què passa? Que vol l'arbre?

—No és tan senzill com això.

La bibliotecària, l'Agatha, va estossegar. Una dona que tenia els llavis acabats de passar pel bòtox es va servir un got d'aigua, però es notava que tenia certes dificultats per beure-se-la. Les assistents a la reunió es van dreçar a la cadira, es va sentir un badall com un espetec i es va tornar a fer el silenci.

—Pel que sembla, els nostres argentats (l'únic que tens tu més els que tinc jo) en aquella època marcaven els límits de les propietats, ja que no hi havia tanques. I, aparentment, al tronc del teu hi ha unes inscripcions. —La Marion va alçar una cella.— Això ho hauries de confirmar, Hortensia, però diu que aquestes marques són uns senyals.

—Senyals de què?

—Indiquen el lloc on estan enterrats els fills de l'Annamarie. El lloc on l'Annamarie, en les últimes voluntats, va demanar que l'enterressin. —La Marion estava radiant.

—Vol enterrar la seva àvia a la meva propietat?

—No exactament: vol enterrar-hi les cendres de l'àvia. Aquella dona ja fa temps que és morta.

Enmig de l'enrenou dels comentaris de la gent, l'Hortensia va fer petar els dits perquè la Marion li passés els documents. Hi havia uns quants fulls, escrits a mà amb una lletra cursiva molt polida. L'Hortensia se'ls va llegir per sobre.

—Potser, mentre t'hi familiaritzes, Hortensia, podem fer una pausa. Senyores... —La Marion, amb un posat beatífic, es va aixecar dreta, seguida per la resta de dones.

—I per quin motiu es va posar en contacte amb tu?

La Marion es va encongir d'espatlles.

—Va obtenir les dades de contacte de la nostra associació de veïns a partir del *Constantiaberg Bulletin*. Suposo que es va pensar que els propietaris vivien a l'estranger i que la millor estratègia seria escriure'ns a nosaltres. —Sempre resultava gratificant saber que la gent de fora reconeixia la importància de tenir una associació local.

L'Hortensia va romandre asseguda i va continuar llegint. Originalment, la finca de Katterijn constava de seixanta-cinc hectàrees de terreny que, a mesura que van anar passant els anys, va ser dividit en parcel·les i venut diverses vegades. A la dècada dels seixanta del segle xx només se'n treballava agrícolament una petita porció, que era precisament el terreny que actualment era propietat dels Von Struiker.

A mitjan segle xix, l'avi de l'Annamarie, en Jude, treballava a la finca vitivinícola original. També formava part del grup d'esclaus que van construir la major part dels edificis d'aquella època, dels quals encara en quedaven alguns: l'oficina de correus, segons afirmava la Beulah, o la biblioteca, que quan es va construir eren uns estables. També van construir la rotonda i van plantar la majoria d'arbres que formaven les generoses arbredes que hi havia a la urbanització. En Jude era un home sorrut, amb els ulls blancs com el paper i uns peus petits que, pel que

semblava, solien ser motiu de mofa per part de la seva dona. Mentre llegia, l'Hortensia va fer una ganyota: era precisament el tipus de bajaranada nostàlgica que li resultava difícil de digerir, persones que constantment glorificaven les seves històries individuals i col·lectives.

En Jude i la seva dona van tenir fills mentre eren esclaus, però van viure la vellesa lliures. La seva filla, la Cessie, va donar a llum l'Annamarie. Quan en Jude i la seva dona van obtenir la llibertat, se'ls va permetre romandre a la mateixa finca com a treballadors i guanyar-s'hi un sou. Els pares de l'Annamarie també tenien el mateix tipus de contracte i van romandre a Katterijn, on van formar una família.-L'Annamarie va aprendre a llegir. Però, l'any 1939, la Llei de la terra els va afectar directament i es van veure forçats a marxar d'allà. Aleshores l'Annamarie tenia vint anys i ja era esposa i mare. Sense tenir en compte, és clar, que el seu primer fill havia mort en néixer i que, després que morís una altra criatura, el seu marit va sortir de casa una nit i el van trobar surant al llac. Tant el pare com els nadons foren enterrats sota l'arbre argentat del número 10.

L'Hortensia va alçar la vista. La Marion estava dreta al costat de la taula on hi havia el refrigeri, mastegant alguna cosa. Les seves mirades es van creuar. La Marion li va oferir un somriure, però l'Hortensia la va ignorar i va tornar a l'escrit de la Beulah Gierdien.

Després d'aquelles tragèdies, l'Annamarie va anar a viure a la barriada de Lavender Hill i es va tornar a casar. La parella va tenir un nen, el pare de la Beulah.

L'Hortensia va deixar estar els papers.

Hi havia unes quantes persones pul·lulant al voltant de les pastes, ja que la reunió s'havia allargat més del que es podia considerar suportable. Algú havia fet galetes de mantega, que primer van criticar (perquè portaven massa greix i perquè eren massa grosses) però que tothom es va

acabar menjant. La gent es va anar omplint el plat i la tassa i va tornar a seure a la cadira.

—Així que ja ho veus, Hortensia, això no té res a veure amb els teus habituals greuges comparatius sobre temes racials. Per una vegada, estem al mateix costat.

El somriure de la Marion semblava a punt d'esclatar i d'encendre el món en flames.

—No ho crec.

—Perdona?

—Que no ho crec, Marion. No estem al mateix costat. A hores d'ara ja ho hauries de saber: qualsevol cosa que diguis tu, jo hi estic en contra; qualsevol sentiment que tinguis, jo tinc el contrari. No hi ha res, absolutament res, en què puguem anar d'acord. Jo no m'alió amb hipòcrites.

La Marion es va posar molt vermella. I no va dir res.

—No estic d'acord amb tu de rebutjar la demanda dels Samsodien. Hem de permetre que aquells que, amb tota justícia, reclamen els seus drets sobre la terra (una terra que, per cert, ara està en mans d'uns gàngsters) puguin fer-ho.

—I aquesta tal Gierdien? —la Marion va aconseguir pronunciar la frase amb una veu escanyada.

—Això —l'Hortensia va indicar la pila de papers que tenia al davant— és una ximpleria sentimental i no en penso fer ni cas. El fet que t'hagis molestat a fer perdre el temps valuós d'una reunió de l'Associació en un assumpte tan trivial és per a mi un misteri.

Les espatlles de la Marion es van enfonsar en senyal de derrota. La Sarah Clarke va xarrupar la tassa de te. I la reunió es va donar per acabada.

DOS

MENTRE TORNAVA A CASA amb el cotxe, la Marion no parava de donar voltes a les burles de l'Hortensia.

—No pot ser que passi del tema com si res, així d'entrada —comentava adreçant-se al volant—. Tu espera't, que ja veuràs com no l'hi penso permetre.

La nit era fresca sense arribar a gèlida, i tot just començava a fosquejar.

—Que si la raça per aquí, que si la raça per allà, tot té a veure amb la raça... «Quan dius “aquesta gent”»... Bruixa!
—La Marion va frenar a temps de no matar un gat que s'esmunyia en la penombra del vespre mentre travessava el carrer.

Al llarg dels anys, les dues dones s'havien barallat per moltíssimes coses; cada cop que es veien, la tensió de l'enemistat era palpable. De fet, no podien ser més oposades: l'Hortensia era negra i menuda, mentre que la Marion era blanca i grossa. El marit de la Marion era mort, però el de l'Hortensia encara no. La Marion havia tingut una culivada de quatre fills, i l'Hortensia no n'havia tingut cap.

Durant els primers anys, quan l'Hortensia encara intentava establir relacions socials, els Clarke, que vivien davant dels James, van organitzar un sopar festiu. En Peter va dir que estava cansat i l'Hortensia hi va anar per matar l'avorriment. No va passar res d'especial fins que la Sarah va esmentar un article que havia aparegut a l'últim número del *Digest of South African Architecture*. Era una mena del *Who's Who* dels arquitectes del país, però l'Hortensia encara no l'havia llegit. La Sarah va fer un posat d'innocència quan va comentar que esperava que la Marion aparegués a la llista de professionals.

—Doncs... —això va agafar la Marion per sorpresa. Havia

llegit només fins a la K (de *Karol*) i havia deixat estar la revista.

—Marion? —va insistir l'Hortensia mentre la resta de convidats alçava la vista.

—No recordo que hi hagin inclòs cap dona de la meva generació —va dir la Marion—. No és que fóssim gaires, però si ens basem en aquesta llista sembla com si no haguéssim existit en absolut.

—És que amb prou feines existim —va intervenir algú que l'Hortensia no coneixia, així que la conversa va derivar cap a temes més inofensius.

Aleshores, la Marion va fer un comentari despreocupat sobre les cadires estil Mackintosh de la Sarah, però l'Hortensia va gosar esmentar, amb una veu prou forta perquè se sentís arreu de la sala, que aquelles cadires eren una imitació, i tot seguit, sense que ningú l'hi preguntés, es va molestar a explicar-ne el perquè. A partir d'aleshores, els sopars festius es van convertir en una ocasió per fer postureig: en una ocasió, la Marion va portar la veu cantant en una discussió sobre la conveniència de convertir Long Street en un carrer de vianants, i va mostrar els seus esbossos a la concurrència (a la seva bossa no hi faltaven mai un llapis i una llibreta). Per compensar-ho, l'Hortensia es va passar uns quants minuts parlant de l'error de suposava formalitzar allò que en si mateix era informal.

—Si traiem els cotxes de Long Street, també en traiem la gent. Hi haurà massa espai i massa poc caos.

La Marion va fer comentaris sarcàstics sobre la comercialització de les arts plàstiques; segons ella, el disseny tèxtil consistia a joguinejar amb fils i llapis de colors, així que qualsevol nen de tres anys era capaç de fer-ho. Per la seva banda, l'Hortensia va esmentar la presència d'un dels seus teixits (un brocat) com a decoració de la paret del nou bar de vins de l'hotel de luxe Cape Grace. La

referència a aquell disseny va aparèixer en un petit article —l'Hortensia en conservava un retall, tal com feia quan alguna de les seves obres apareixia en alguna publicació— publicat al suplement del diumenge, a la secció de decoració, que parlava del consol de la bellesa en temps difícils. Això no té cap importància, va dir la Marion, però li van fallar les paraules quan l'Hortensia va fer tot el possible per expressar el seu menyspreu envers una carrera de sis anys que t'ensenya bàsicament a tirar parets a terra.

—T'adones que l'arquitectura podria existir sense arquitectes?

L'Hortensia es referia a aquesta professió com una de les estafes més grans que existeix, i afirmava que no tenia temps per entretenir-se en l'autobombo, el constant mirar-se al melic i la trivialitat absoluta de l'arquitectura acadèmica i dels seus supòsits grandiloqüents. Coneixia una mica el tema, ja que un cop la van convidar a formar part d'un jurat d'examinadors externs a la Universitat de Ciutat del Cap per a un projecte d'arquitectura on s'utilitzaven productes fets de materials tèxtils. Hi havia participat per pur orgull, però no n'havia quedat gens impressionada.

—He visitat la teva *alma mater* —va comentar a la Marion així que va poder.

—I?

Aparentment, l'antipatia de l'Hortensia era massa gran per poder-la expressar amb paraules, així que es va limitar a fer una ganyota i se'n va anar, deixant la Marion convençuda que la seva escola d'arquitectura acabava de patir el pitjor insult possible.

Altres vegades discutien sobre minyones i senyores. Tot va començar a la botiga de queviures, on l'Hortensia feia cua just darrere de la Marion i observava com la seva veïna